

ERDŐFELÚJÍTÁS CSERREL — VAGY GYERTYÁNNAL?

A természeti kincseinkkel, erőforrásainkkal való gazdálkodás talán sohasem állt annyira az érdeklődés középpontjában, mint ma. A nyersanyaghiány szinte a világ minden gazdasági ágazatát tevékenysége felülvizsgálatára készíti. Azt hiszem, e téren nekünk is van még tennivalónk.

Erdőfelújításunkban 1976 óta a szabályzat („Az egyes termőhelytípusokon alkalmazható célállományok és azok várható növekedése”; 2. kiad., 1975. MÉM erdőrendezési főo.) lehetővé teszi egyes, jobb termőhelyeken a cserrel való természetes felújítást. Nyilvánvalóan az értékesebb fajokkal való felújítás nehézségei, a pénzzel és a munkaerővel való takarékoság kényszerítette ki az intézkedést.

Az azóta eltelt idő már szolgált néhány tanulsággal:

A szóban forgó termőhelyeken (gyertyános tölgyes klímában, mély, barna föld, pszeudoglejes barna erdőtalaj, rozsdabarna erdőtalaj) általában *elegyes állományaink* vannak. A cserből, kocsánytalan tölgyből, gyertyánból különféle mértékben elegyedett állományok felújítása — szándékunktól, lehetőségeinktől, érdekeinktől függően — többféleképpen történhet. Például egy 40⁰/₀ KTT, 40⁰/₀ CS, 20⁰/₀ GY-ből álló erdő felújítható akár elegyetlen tölgyessé, cseressé vagy gyertyánossá is. Nem hiszem, hogy a hivatkozott szabályzat megalkotóinak szándéka a cseres-gyertyános-tölgyeseink cseressé való átalakítása lett volna. Pedig a fafajcserének ez a módja egyre nagyobb népszerűségnek örvend! Olyannyira, hogy egyes erdőgazdálkodók nem is bajlódnak a hosszadalmas és költségesebb felújítógáccsal, nem várják meg, vagy nem felkészülten várják a tölgymakktermést, nem védik a vadtól a lehullott makkot. Végvágás címén letarolják az állományt és a cserújulat megjelenésére még rásegítenek egy kis csermakkkrakással is.

Az árképzés bonyolult folyamatát leegyszerűsítve végeredményben minder, terméknek vagy az előállításához szükséges költség, vagy a valós használati érték kell, hogy meghatározza az árát. Nos, a cser természetes újulata *nem kerül harminchatezer forintba*, még kevésbé *ér annyit*, különösen nem a tölgy ötvenezer forintos egységárához viszonyítva. (A jó termőhelyen 50—60 éves korára fagylécessé váló cseres és az egészséges tölgyes közötti értékkülönbség hektáronként több százezer forintot is kitesz. Pedig a például felhozott állomány felújítható gyertyános-tölgyessé is, mesterséges erdősítés nélkül, csupán a hozzáértéssel végzett felújítógáccsal, az újulat gondos ápolásával és természetesen a túlzott vadragástól való megvédéssel.

Az erdőfelújítás egységárai, úgy tűnik, hogy a cserrel való felújítást ösztönzik, a szabályzat pedig menlevelet ad a gazdálkodónak még a tölgyelegy szinten tartása alól is.

Mint említettem, a nagy különbséget a cser- és a tölgyújulat „használati értékében” az okozza, hogy a cser a jó termőhelyeken korán fagylécessé, gombássá (csertapló), korhadttá válik. Ha tehát le is kell mondanunk a tölgygel való felújításról, semmiképpen nem célszerű cserrel felújítani. Ezekben a mély termőrétegű, üde, vízzel és tápanyagokkal jól ellátott termőhelyeken bőven jelentkezik az újulatban a gyertyán, a hárs, a nyír, de még a cseresznye, a rezgőnyár és természetesen a tölgyesárj is. Ezek mindegyike *többet ér* a csernél, mivel *egészséges fát terem*. Mindegyiket lehet tehát akár célállománynak is javasolni cser helyett.

Összegezve: Ha a vélt vagy valós gazdasági kényszerűség miatt le is mondunk a cseres-gyertyános-tölgyeseink tölgygel való felújításáról, legalább az

erdősítési egységekkel ne adjunk erre még ösztönzést is. A felújítást pedig szinte bármely fafajjal inkább végezhetjük (amik a természetes újulatban mindenképpen megjelennek), mint a cserrel, amely a jó termőhelyen fagy-lécessé, beteggé válik, és az összes fafaj közül a legkisebb értékű hozamot adja.

Reményfy László

634.0.323.9

DR. MAROSVÖLGYI BÉLA
DR. WINKLER ANDRÁS

APRÍTÉKTERMELÉS NEMESNYÁR GALLYANYAGBÓL FORGÁCSLAGGYÁRTÁS CÉLJÁRA

Megfelelő gyártástechnológia kidolgozása esetén a nyár gallyazási anyagból készített vágástéri apríték bővítheti a forgácslapgyártás alapanyagbázisát.

Hazánkban az apríték, mint speciális erdei választék, előállításának még rövid múltja van, de eddigi tapasztalatainkból néhány lényeges következtetést már levonhatunk. Ezek közül a legfontosabbak a következők:

a) Az aprítéktermelés zárt munkarendszere lényegében kialakult, a további feladat a hatékonyság és az eredményesség fokozása.

b) Az elterjedt, elsősorban hagyományos választékok előállítását szolgáló munkarendszerekben (rövidfás, hosszúfás, teljesfás) az aprítás szerepének, lehetőségeinek meghatározására, műszaki fejlesztésére a vizsgálatok megkezdődtek, folytatásuktól jelentős eredmények várhatók.

c) A kitermelt faanyag felkészítése (gallyazás, darabolás) közben keletkező, illetve tisztításokból származó — ma még hasznosítatlan — alacsony értékű faanyag aprítása műszaki-technológiai szempontból lényegében megoldatlan.

A felsorolt területeken a műszaki-technológiai fejlesztés minden további lépése és üteme döntően attól függ, hogy az előállított apríték milyen ráfordításokat igényel, milyen minőségű és ebből következően, milyen célra használható fel.

A vizsgálat és fontosabb megállapításai

Vizsgálataink a „c)” alatt említett problémakörhöz kapcsolódtak. Indítékul a következők szolgáltak:

- a hazai nyárkitermelés 1980-ban kb. 1,3 millió m³, 2000-ben várhatóan meghaladja a 2,0 millió m³-t,
- az érvényben levő — faexporttal kapcsolatos — államközi szerződések teljesítésének faigénye a nyárállományok méretes faanyagának aprítását nem teszi lehetővé,
- az ültetvényyszerű nyárasokban a kitermelés-felkészítés magas műszaki színvonalon valósítható meg, ami részben könnyíti, részben szükségessé teszi a gallyazási anyag aprítását,